

Sagn fra Øksfjorden

Oddgeir Andersen

Tørkleet i Storvannet

Denne historien har jeg hørt av en, for mange år siden, avdød øksfjæring, på Ingelsfjordeidet, ved innerenden av Storvatnet i Øksfjorden, hadde en samfamilie satt opp telene sine. De bygde også et reingjerde av rajer og bjørkeris, slik det var vanlig den gangen. De hadde reinflokken i innhegningen hver dag for å melke simlene. Reinflokken var delt slik at oksene og ungdyra gikk i fjellet på den ene sida av eidet, og melkedyra og kalvene på andre sida.

Familien hadde to halv voksne sønner og to mindre barn, en gutt og ei jente. De to sistnevnte hadde stor morsomhet og lidtrøyte av å leke framved vannkanten på Storvatnet. Her var det grunt og ikke så farlig for småsøsknene. En dag de drev og lekte slik, fant jenta et tørkle. Det var lint og forseggjort, og hun tok det med seg hjem til teltet. Foreldrene lot henne beholde det. Etter en tid var det aldri fred å få natters tid. Rop og jammer hørtes mest hele natta. Hele familien lurte svært på hva dette kunne bety. Snart kom de til å tenke på om tørkleet som jenta hadde funnet, kunne ha noe med dette å gjøre. De var aldri redde, men den trivelige plassen de hadde funnet, var med ett ikke den samme lenger. Det var utrivelig med all ynkinga og skrikinga som de ikke hadde noen forklaring på.

Jenta fant et tørkle... Tegning: Liv-Theresia Hanssen.

En dag gikk faren i familien ned til Ytre Sommerset for å bytte til seg varer. Han var godt kjent i den lille bygda og var en respektert mann der. Han ble budt kaffe og takket ja. Samen og bonden snakket ivrig sammen, og i samtaleens løp kom sammen inn på at det var slik uhygge på plassen hjemme om natta. Han lurte på om det kunne være noen av bygdens folk som drev gjøn med dem. Dette hadde bonden liten tro på.

Så fortalte sammen om tørkleet som ungene hadde funnet i Storvatnet. Da ble det et øyeblikk helt stille i stua, men så fortalte bonden at året før

hadde tausa hans gått gjennom isen på vatnet. De fant henne aldri. Tørkleet hadde tilhørt henne. Bonden ba sammen om å gi tørkleet tilbake til vatnet.

På heimturen bant han en stein fast i tørkleet og kasta det på vatnet der jenta hadde funnet det.

Heime i teltet fortalte han kona si at nå var de sannsynligvis kvitt uhygga om nettene. Dette medførte riktighet. De hørte aldri noe mer.

Likevel ble det til at de en stund senere flyttet reinflokken sin over Øksfjorden. I senere år hadde de reingjerde i Austpollen i sommerhalvåret og vinterbeite i Vestbygda.

Forkledalen

Jeg spurte den samme gamle mannen om opphavet til et merkelig navn på en dal ovenfor Storvatnet – nemlig Forkledalen. Dalen ligger på nordsida av Ingelsfjordeidet like ovenfor der tørkleet ble funnet. Mannen mente navnet kunne komme av at når man på en bestemt tid av året, høst eller vinter, satt i skaret mellom Tverrdalen og Forkledalen, kunne man tydelig se tegningen av et forkle i dalsida midt i mot. Den gamle mannen hadde aldri sett denne tegningen selv, men bestefaren hadde fortalt ham denne versjonen.

Mannen fortalte videre at navnet på dalen også kunne skrive seg fra denne historia:

Ei jente gjette buskapeen på Ingelsfjordeidet. I stupvarmen om dagen trakk dyra opp i dalen. Jenta fulgte etter og satte seg på en høy stein. Mens hun satt der, ble hun var en bjørn som tydelig var interessert i buskapeen.

Hun begynte å rope og skrike for å skremme bjørnen, men han gikk rett på henne. Jenta følte seg ganske trygg oppå steinen. Hun gaula og bar seg for å jage bjørnen vekk. Så trygg var hun

likevel ikke. Bjørnen prøvde å komme seg opp til henne. Da slo hun bamsen over snuten med gjeterstaven sin, men han hadde fått klørne i forkleet hennes, og reiv det av henne. Det siste hun sa av bjørnen var at han reiv og sklit i forkleet mens han for til skogs.

Da jenta følte seg såpass trygg at hun våget seg ned av steinen, fikk hun buskapeen foran seg og kjeppjaget den ned lia og heim. Vel heime fortalte hun historia. Mannen på gården la i veg for å få has på bjørnen. Det eneste han fant var restene av forkleet til jenta.